

Kogentní normy v občanském zákoníku

Abstrakt

Cílem této diplomové práce s názvem „Kogentní normy v občanském zákoníku“ je analýza kogentních norem v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (dále jen „OZ“), a to z hlediska jejich teoretického vymezení, způsobu jejich identifikace a výskytu. Práce je proto systematicky rozdělena na tři části.

První část se zabývá pojmovým a obsahovým vymezením kogentní normy a definováním rozdílů mezi kogentní a dispozitivní normou. Je také pojednáno o různých typech kogentních norem, přičemž značný důraz je kladen na rozbor kategorie tzv. relativně kogentních norem. V rámci této části se autor zabývá i hlubší rovinou dělení norem na kogentní a dispozitivní. Je pojednáno o stěžejním principu soukromého práva – principu autonomie vůle, ve kterém se zrcadlí zásadní dispozitivnost norem občanského zákoníku. Na straně druhé je poukázáno na nutnost omezení autonomie vůle právě prostřednictvím kogentních norem. Druhá část diplomové práce je věnována dlouhodobě problematické otázce identifikace kogentní normy. Předně jsou v historickém a komparativním pohledu analyzovány legislativní techniky, které zákonodárce pro rozlišení kogentních a dispozitivních norem používá. Podrobněji je rozebrána problematika poznání kogentní normy v polském občanském zákoníku, přičemž v této souvislosti je poukázáno na vybrané rozhodnutí Nejvyššího soudu Polské Republiky. Jádrem této části je analýza ustanovení § 1 odst. 2 OZ, které má v účinném občanském zákoníku sloužit jako vodítko poznání kogentní normy. V závěru této části je věnována pozornost právnímu následku odchýlení od kogentní normy, zejména vztahu § 1 odst. 2 OZ a ustanovení týkajících neplatnosti právního jednání (zejména § 580, § 586 a § 588 OZ). Třetí část se zaměřuje na dvě stěžejní generální klauzule nového občanského zákoníku: dobré mravy a veřejný pořádek. Dobré mravy jsou dobře známým pojmem v českém občanském právu, novum však spočívá v jejich sejití s právní povahou norem. Veřejný pořádek je naopak pojmem, který do českého občanského práva přinesl až platný občanský zákoník. Proto autor za účelem bližšího vymezení jeho obsahu přibližuje čtenáři pohled francouzské doktríny, neboť veřejný pořádek – jako *ordre public interne* – má ve francouzském *Code Civil* svůj původ. Cílem třetí části je demonstrativní vymezení kogentních norem

v občanském zákoníku s ohledem na kritéria dobrých mravů a veřejného pořádku, která tvoří základ pro odůvodnění jejich právní povahy.

Jádrem této diplomové práce je zodpovězení obecnější otázky, jakým způsobem nový občanský zákoník proměnil způsob chápání kogentních norem a způsob jejich identifikace. Za tímto účelem autor pojednává o doktrinálních východiscích kogentnosti norem, analyzuje starší i novější judikaturu a nabízí i komparativní náhled do zahraničních doktrín, zejména do polské civilistiky. Největší pozornost je pak věnována platné právní úpravě v občanském zákoníku. Je taktéž poukázáno na problematické aspekty kogentnosti, které nejsou doktrínou pojímány jednotně, anebo se jimi občanskoprávní nauka nezabývá vůbec.